

Instrumentkunskap!

Pianot

Ett piano är ett slags stränginstrument. När man trycker ner en (1)...**tangent**..... slår en klubba (2) mot strängarna (3) och en ton uppstår. Klubborna är klädda med **filt**..... De lägsta (mörkaste) tonerna spelar man med **vänster**.....hand och de högsta (ljusaste) med **höger**.....hand. Låga toner kallas också för **bas**-toner och höga för **diskant**-toner.

Pianos stämskruvar kallas för **naglar** (4).

Ett vanligt piano brukar ha....**88**...st. tangenter. De flesta tangenterna är **vita**..... och resten är svarta. De svarta sitter i grupper om....**2**..... eller....**3**..... tangenter med vita emellan sig. När man trycker ner en tangent och spelar några toner, åt ena eller andra hållet, återkommer samma ton igen, fast ljusare eller mörkare. Avståndet mellan två toner med samma namn kallas för en **oktav**. Hur många oktaver med samma ton kan man spela som mest? **7**.....

Efter som samma ton återkommer flera gånger, finns det egentligen bara **12**.....st. toner med olika namn och om man bara räknar de vita finns det **7**..... st. olika.

Om man börjar på tonen **C** heter de följande vita tangenterna: **D E F G A B C**

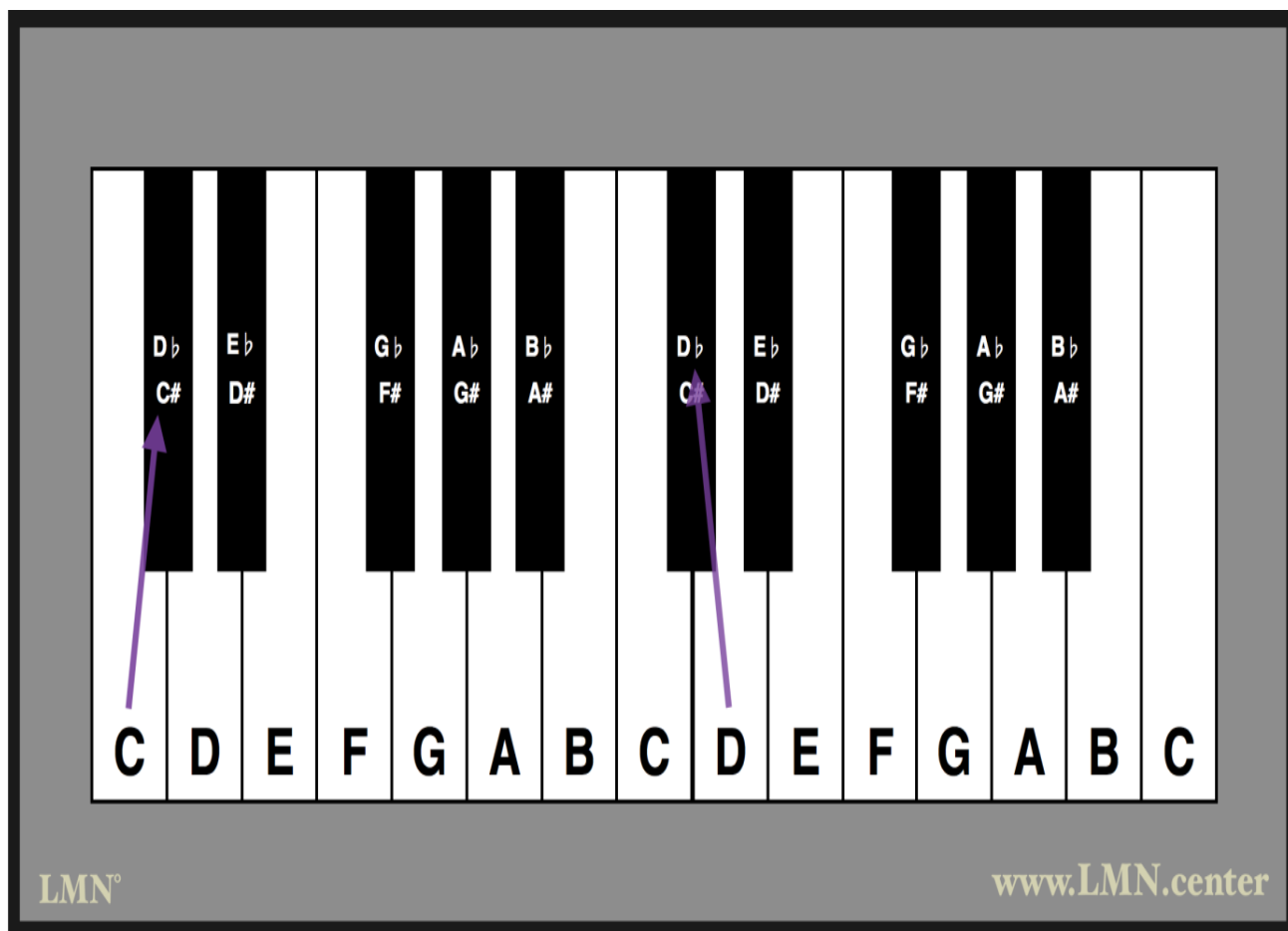
Ett piano har också två eller tre (5)....**pedaler**.. Vad händer om man släpper en ton och håller ner den högra pedalen?...**Tonen fortsätter att låta**.....

Om man spelar med den vänstra pedalen nertryckt blir ljudet **svagare**..... Pedalen i mitten trycker man ner när man vill spela så svagt att grannarna inte störs.

Det finns ett slags extra fint piano som är långt och ofta svart. Det kallas för (6) **flygel**..... och kan kosta flera hundra tusen kronor! Vad tror du att ett nytt vanligt piano kostar?

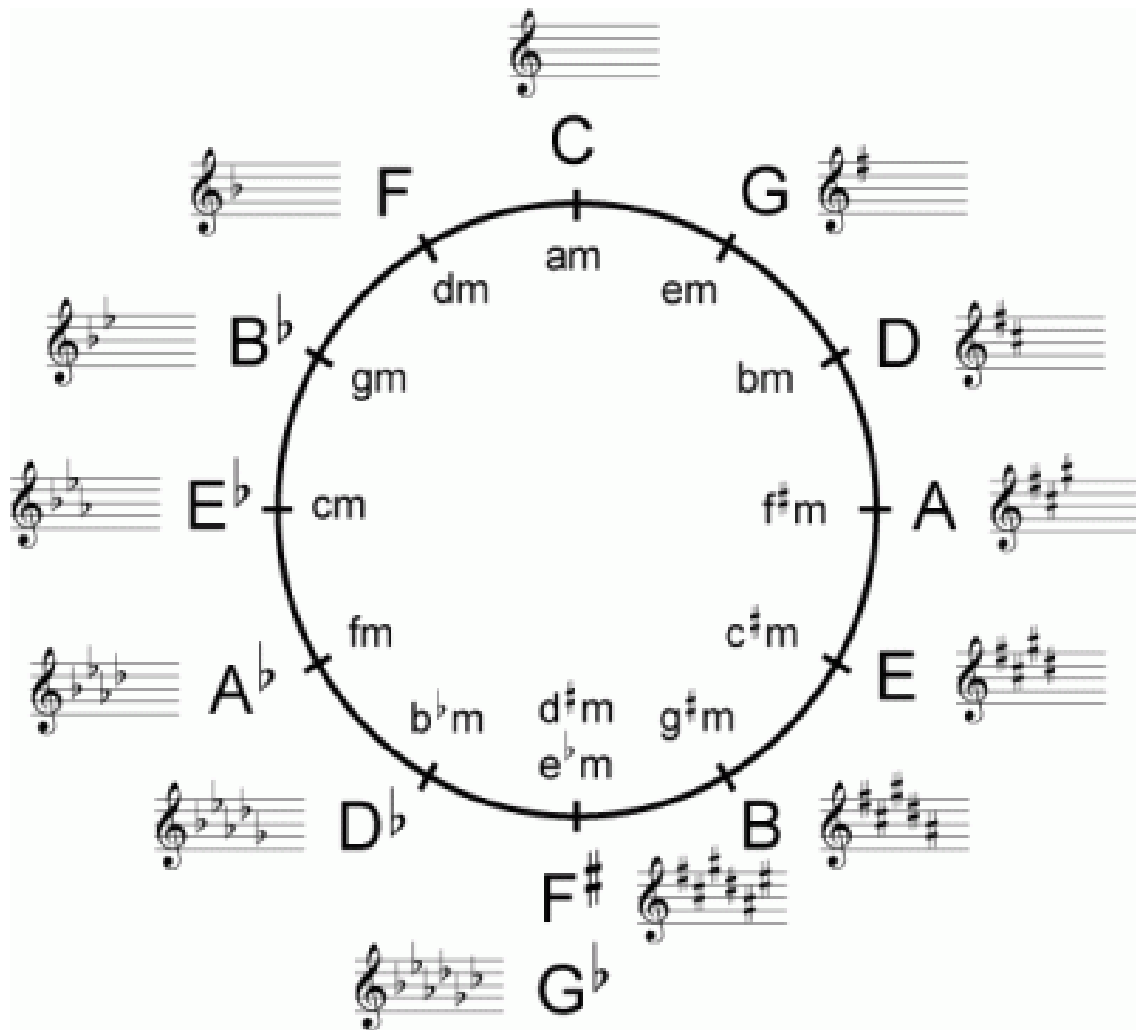
Musikprofilen

Kromatisk skala innebär att man spelar pianots alla 12 toner ifrån C-B sen börjar mönstret om igen. De två svarta tangenterna kallar vi för tvillingar och till vänster om den första tvillingen finner vi alltid tonen C. De andra tre svarta kallar vi för trillingar. Alla svarta tangenter kan höjas, de får då detta tecken #. Det kallas för höjningstecken, ändelsen för detta tecken är iss.

Det innebär att C $\sharp$ =Ciss, D $\sharp$ =Diss, F $\sharp$ =Fiss, G $\sharp$ =Giss, A $\sharp$ =Aiss

Men de svarta tangenterna kan också sänkas de får då detta tecken b= sänkningstecken. Ändelsen för detta blir ess det innebär att B $\flat$ =Bess Ab=Aess G $\flat$ =Gess Eb=Eess Db=Dess

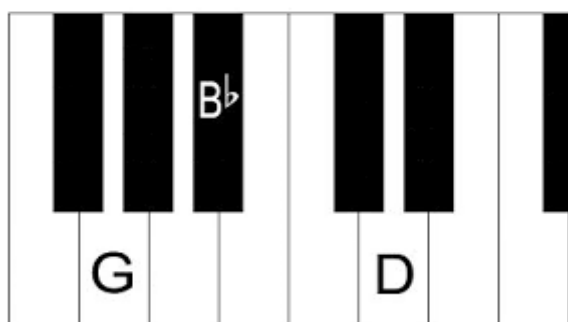
Anledningen till att det finns så många toner är för att det är alla ackord/ tonarter & toner som man har möjlighet att spela. Kvintcirkeln ovan illustrerar detta väl.

X + 4 + 3

För att få ut vilket dur ackord som helst (lika med glada ackord) kan man använda sig av en formel denna lyder X+4+3. Bilden ovan beskriver ackordet F som består av tonerna F A C, om du räknar utifrån formeln kommer du se att detta mönster stämmer.

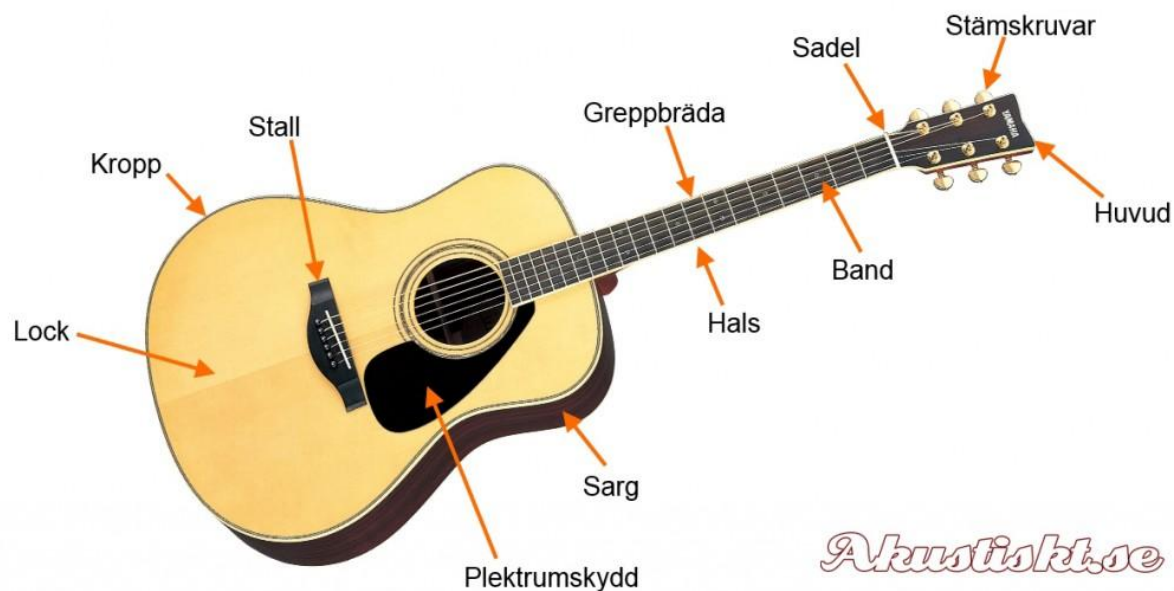
För att få ut motsatsen moll ackord kan man använda sig av formeln X+3+4 nedan finner du ett Gmoll ackord vilket har tonerna G Bb D. Räkna så kommer du se att det stämmer.

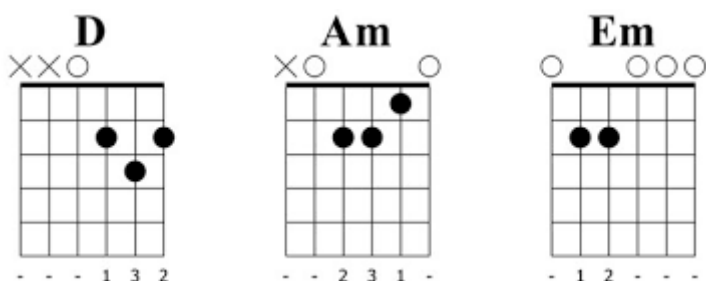
X + 3 + 4

Gitarren.

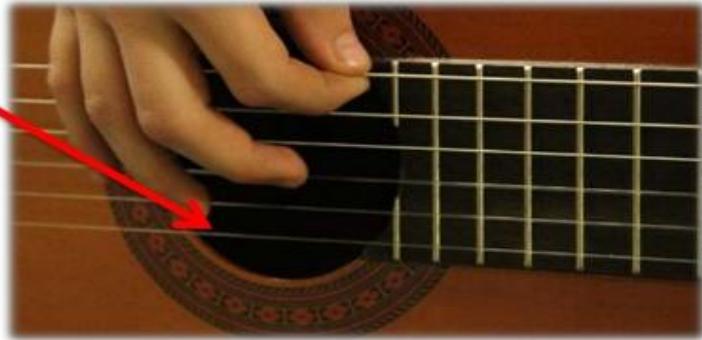
Akustiskt.se

Ovan finner du tre ackordsdiagram X betyder att den strängen spelas inte. O däremot betyder motsatsen den ska spelas, men den är lös/öppen spelas fast fingrarna inte trycker ner strängen. De svarta prickarna är var du ska sätta fingrarna. Siffrorna 1 2 3 4 vänsterhandens fingrar 1=Pekfinger 2=Långfinger 3=Ringfinger 4=Lillfingret.

Gitarren har 6 strängar. Namnen kan du komma ihåg genom att lära dig denna ramsa:

**En
Ball
Groda
Dansar
Aldrig
Ensam!**

OBS! Det är viktigt att komma ihåg att börja ramsan nerifrån!

Överkurs.

Alla tonerna på gitarrhalsen

Här hittar du namnen på alla toner, från lös sträng och upp till tolfte bandet på gitarrens alla strängar. På tolfte bandet har du kommit en hel oktav upp, där ser du att tonnamnen börjar om från början igen.

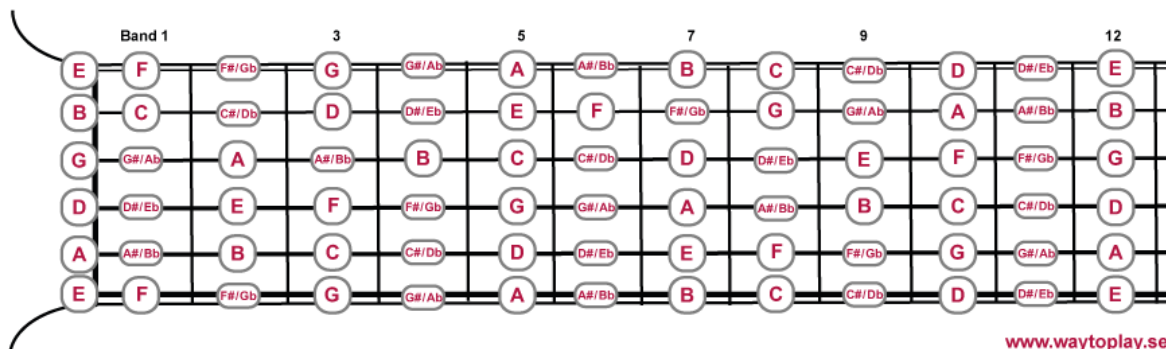
Toner med endast ett bokstavsnamn kallas **stamtoner** - "de vita tangenterna på pianot". Lär dig dem först!

Tonerna mellan stamtonerna - "de svarta tangenterna" - kan heta två saker:
- Antingen ses de som en HÖJNING av stamtonen närmast under (till vänster på halsen).
- Eller som en SÄNKNING av stamtonen närmast ovanför (till höger på halsen).

Höjda toner markeras med tecknet "#", som uttalas "-iss".
Ett höjt F heter alltså F#, och uttalas "Fiss".

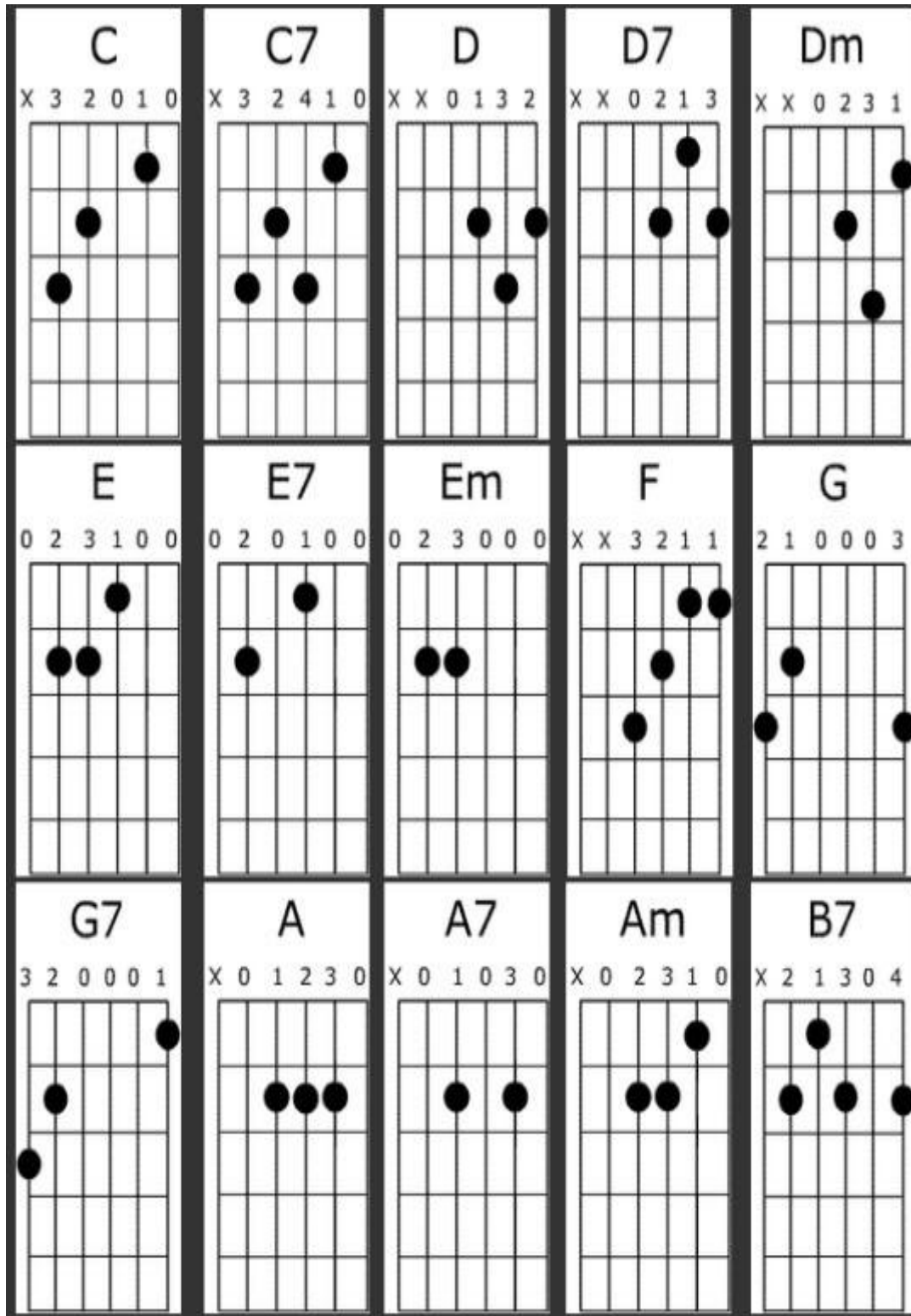
Sänkta toner markeras med tecknet "b", som uttalas "-ess".
Ett sänkt G heter alltså Gb, och uttalas "Gess".
(Två specialfall: Ett Eb uttalas "Ess", inte "Eess". Ett Ab uttalas "Ass", inte "Aess".)

Tonerna F# och Gb ligger alltså på samma ställe! Sedan beror det på sammanhanget (tonarten) vilket namn som är rätt. Men bägge namnen fungerar, gitarrister emellan!

www.waytoplay.se

Fler gitarr ackord kuriosa.

TRUMSET.

Vi har pratat om trumsetets delar, ovan har du en bildförklaring till detta.

Trumnotation.

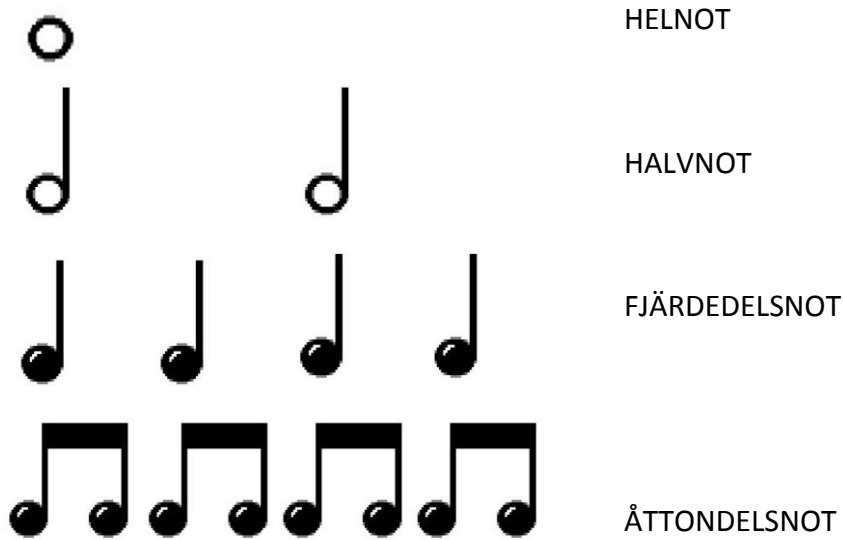
Vi har även spelat ett 4/4 komp på knäna nedanför följer ett exempel på detta.

1 å 2 å 3 å 4 å   1 å 2 å 3 å 4 å

42 42 42 42 42 42 42 42   42 42 42 42 42 42 42 42
35 38 35 38   35 38 35 38

När man noterar trummor ser det ut som ovan **X** är lika med hi hat. I mitten på **tvåan** och **fyran** hittar du virveltrumman . Längst ner på **ettan** och **trea**n finner du bastrumman. Siffrorna under är ett exempel på hur trummor noteras i tabulatur.

Exemplet ovan består av två 4/4 takter i varje takt ryms det 1 helnot 2st halvnoter 4 st 4/4delar eller 8st 8/8delar. Detta illustreras i rytm pyramiden på nästa sida.

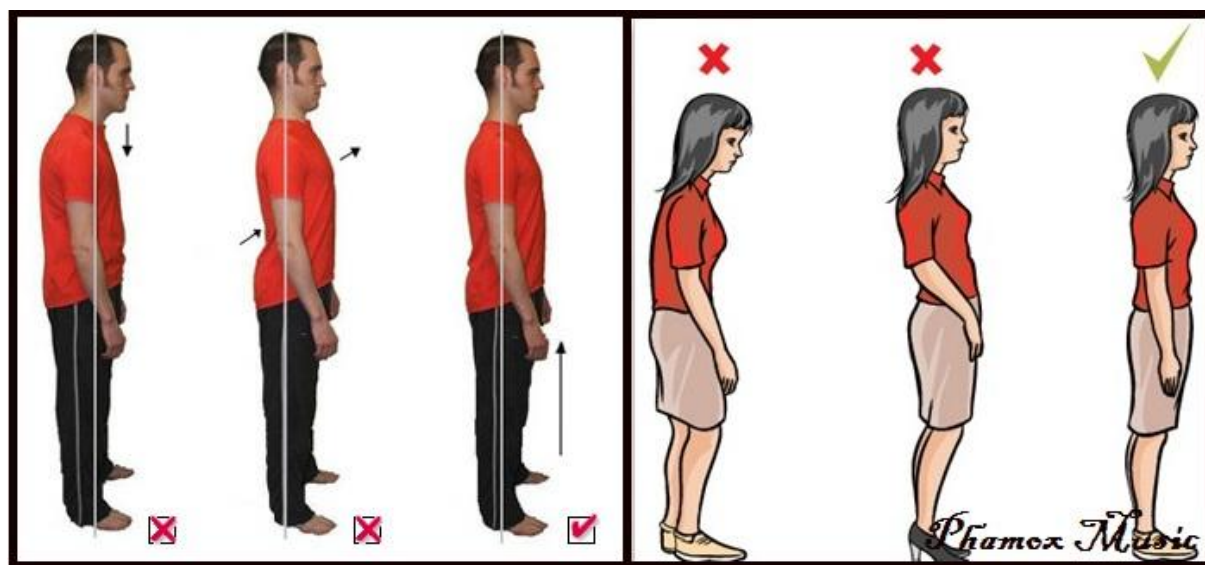

Sång/Röstvård.

Rösten är vårt personliga instrument. Den talar om hur vi mår, om vi är spända, stressade, glada, arga eller nedstämda. Rösten är en av våra viktigaste resurs och ett viktigt redskap för det sociala samspelet, kanske är det just därför så många upplever ett lyckorus av sjunga i kör.

Varför ska man värma upp rösten? Det har diskuterats friskt om detta är nödvändigt eller inte. Men rösten tillhör kroppen och precis som en seriös idrottare alltid stretchar och värmer upp kroppen inför ett idrottspass för att undvika skador, är det minst lika viktigt för rösten och stämbanden att värmas upp. För att förhindra skador och förbättra sin förmåga på både kort och lång sikt.

Ps. Undvik till 99% att sjunga vid en allvarlig förkylning detta kan leda till infektion på stämbanden och i värsta fall knutar på stämbanden.

Bilden ovan visar en god hållning om man ska få mest kraft när man sjunger

(Samma tumregel gäller även när man sitter).

För att hitta rätt position ska du ställa dig axelbrett med fötterna, dra axlarna bakåt och låt de sakta falla fram till en position där du känner dig avslappnad skjut fram bröstet lite grann. Tänk dig att du har tråd/linje som går igenom hela kroppen detta kan hjälpa dig att hitta rätt position för huvudet.

Uppvärmning.

Sånguppvärmning Exempel.

1.Värm upp kroppen

Har du suttit framför datorn hela dagen så gäller det att ställa om fokus. Du behöver bli närvarande och i kontakt med kroppen. Rör dig lite sträck på dig och gäspa. Rullar axlar och andas några djupa andetag. Gäspningar och suckar släpper på spänningar i kroppen. En snabb promenad kan göra susen för sången.

2. Kom igång med andningen

Andningen är sångens motor. Så börja med att djupandas och känn att du fyller på rejält med luft. Lägg en hand på nedre delen av magen och en på bröstkorgen. Andas in djupt och känn först hur den nedre handen påverkas av att magen kommer ut och känn sedan hur luften fyller hela lungorna ända upp till nyckelbenen. Håll andningen en stund och andas sedan långsamt ut. Gärna på ett mjukt M. Styr luftströmmen med stöd musklerna.

3. Jobba med stöd muskulaturen

Använd tonande konsonanter som Z, J, S och R. Känn hur magen går segt inåt när du säger ett långdraget ZZZZZZ. Fortsätt och sätt händerna i midjan och jobba med konsonanter på samma sätt där.

4. Gör glidningar i registret med rösten på ett R sedan M

5. Sjung så högt upp du kan

I got a rat like ping pong ball t.ex.

Sjung gärna några skalor på en mjuk vokal, till exempel å, och ta dig så högt upp du kan i registret.

6. Sjung så lågt ner du kan

Sjung sedan en skala nedåt så djupt ner du kommer i registret. Använd en vokal som känns öppen och skön, till exempel A. **Riva del sol t.ex.**

7. Sjung med kraft

Avsluta med lite "power-toner". Sätt an en ton med glottis och känn att du snarare ropar än sjunger. Använd vokalerna oh eller ljust ä med leende. Håll ut tonerna lite längre – utan att du belastar halsen.

8. Nynna igenom en låt svagt på m eller ng.

Nu är du uppvärmd och klar!

